

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи **ГУНЧЕНКА Валерія Віталійовича «Структура та зміст спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу на етапі підготовки до вищих досягнень»**, представленої для захисту на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 017 – Фізична культура і спорт

Рецензенти, затверджені згідно з рішенням Вченої ради Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту (протокол № 1 від 27.08.2021 р.): О.О. Мітова – доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент, завідувач кафедри спортивних ігор та С.В. Овчаренко – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри спортивних ігор, проаналізували результати і повноту виконання здобувачем ступеня доктора філософії Гунченка В.В. освітньо-наукової програми, індивідуального плану наукових досліджень, ознайомились з текстом дисертації, опублікованими науковими статтями за напрямом дисертації, актом метрологічної комісії, заслухали доповідь основних положень дисертаційної роботи здобувача у вигляді презентації на фаховому семінарі та відповіді здобувача на запитання учасників фахового семінару.

Актуальність теми та науковий рівень дисертації. Автор у дисертаційній роботі зазначає, що етап підготовки до вищих досягнень відіграє вирішальну роль у підготовці спортсменів до основних змагань. Дисертант наголошує, що на думку науковців, невід’ємною складовою процесу спортивного удосконалення спортсменів є спеціальна фізична підготовка. Вона та варіативність техніки обумовлюють досягнення результатів у змагальній діяльності. У той час, аналізуючи науково-методичну літературу, автор засвідчує, що на даний час є лише окремі відомості щодо вдосконалення процесу спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу.

Рівень ігрової підготовленості атлетів залежить від результативності виконання окремих елементів техніки гри. Аналіз сильних та слабких сторін підготовленості спортсменів, дозволяє зробити висновки на які технічні складові та фізичні недоліки необхідно направити підвищений вплив.

Науковці стверджують: навантаження атлетичної спрямованості переважають рекомендовані експертами; модернізовано процес спортивної підготовки спортсменів за рахунок розробки структури та змісту річного циклу зі збільшеним обсягом як тренувальної так і змагальної; обґрунтовано програми підготовки, що діють на даний час в фізичному, тактичному, технічному і медико-біологічному аспектах підготовки спортсменів; дослідили зміни у грі, що відбулися у зв’язку зі зміною правил гри; вивели коефіцієнти ефективності подачі та атаки.

Дослідження з вдосконалення структури та змісту спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу на етапі підготовки до вищих досягнень обмежені, застосування тренажерних пристроїв недостатнє.

Саме тому, для подальшого спортивного вдосконалення слід підвищувати ефективність тренувального процесу. Високий соціальний статус, що має пляжний волейбол на сучасному етапі свого розвитку, недостатнє висвітлення проблемного питання вдосконалення тренувального процесу спортсменів з пляжного волейболу у вітчизняних та світових виданнях і зумовило актуальність зазначеної проблематики.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дисертаційна робота виконувалася згідно з Тематичним планом наукових досліджень Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту на 2016-2020 роки «Теоретико-методичні основи планування та контролю у спортивних іграх в процесі багаторічного удосконалення» (номер держреєстрації 0116U003012) та на 2021-2025 роки за темою: «Удосконалення різних сторін підготовленості спортсменів, які спеціалізуються у спортивних іграх на різних етапах багаторічної підготовки» (номер держреєстрації 0121U108307).

Новизна наукових положень і результатів, отриманих особисто здобувачем і поданих на захист полягає в тому, що дисертантом:

- вперше обґрунтовано структуру та зміст спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу у підготовчому періоді річного циклу на етапі підготовки до вищих досягнень на основі перерозподілу годин педагогічного резерву, що передбачені на загальну, спеціальну фізичну та інтегральну підготовки з використанням занять вибіркової і комплексної спрямованості, розробленого і впровадженого тренувального пристрою, що сприяють розвитку психомоторних якостей та варіативності техніки;

- вперше визначено найбільш значущі показники змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів з пляжного волейболу: ефективність силової подачі, удару у нападі силового характеру, блокування, гри у захисті та їх вплив на ефективність подальших техніко-тактичних дій під час гри;

- вперше виявлено вплив рівня розвитку силових якостей, статичної рівноваги та психомоторних здібностей спортсменів з пляжного волейболу на ефективність дій у нападі та захисті;

- вперше розроблено блоки вправ комплексної спрямованості та з використанням запатентованого авторського тренажерного пристрою для відпрацювання практичних навичок гри в м'яч;

- підтверджено і розширено наукові дані щодо особливостей і рівня спеціальної фізичної підготовленості спортсменів з пляжного волейболу та їх впливу на ефективність змагальної діяльності;

- доповнено та розширено наукові дані щодо побудови навчально-тренувального процесу на етапі підготовки до вищих досягнень,

використання засобів та методів спеціальної фізичної підготовки спортсменів із застосуванням тренажерних пристроїв;

– розширено дані щодо планування структури та змісту спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу у підготовчому періоді річного циклу на етапі підготовки до вищих досягнень;

– дістали подальшого розвитку уявлення теорії і методики спортивної підготовки спортсменів з пляжного волейболу.

Теоретична і практична значущість результатів дослідження полягає в тому, що впровадження експериментальної структури та змісту спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу у підготовчому періоді річного циклу на етапі підготовки до вищих досягнень у вигляді розділів програмно-нормативних документів дозволило суттєво підвищити ефективність навчально-тренувального процесу і рівень спеціальної фізичної підготовленості спортсменів шляхом перерозподілу годин педагогічного резерву на ЗФП і СФП; у видовищності гри та конкурентоздатності спортсменів у внутрішньо українському та міжнародному рейтингах.

Результати дослідження впроваджено у навчально-тренувальний процес чоловічих збірних команд Херсонської області і Херсонського державного університету з пляжного волейболу, дитячо-юнацької спортивної школи № 6 (м. Херсон), асоціації з пляжного волейболу Херсонської області, а також у навчальний процес здобувачів Херсонського державного університету під час викладання дисциплін в групі зі «Спортивної спеціалізації з методикою викладання (пляжний волейбол)», що підтверджують відповідні акти впровадження.

Особистий внесок здобувача в опублікованих у співавторстві наукових роботах полягає у визначенні напрямку дослідження, опрацюванні науково-методичної і спеціальної літератури, формулюванні мети й завдань, проведенні експериментальних досліджень, визначенні перспектив подальших розробок у даному напрямку, підготовці матеріалів до публікації, а також в аналізі й теоретичному узагальненні отриманих результатів, розробці, апробації структури та змісту спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу у підготовчому періоді річного циклу на етапі підготовки до вищих досягнень та впровадженні їх у практику.

Ступінь обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані в дисертації

Дисертаційна робота складається з анотацій, списку робіт автора, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Обсяг основного тексту дисертації складає 237 сторінок. Робота вміщує 39 таблицю та ілюстрована 10 рисунками. Список використаних літературних джерел вміщує 281 найменування, з яких 197 – кирилицею та 74 – латиницею, 59 – іноземних авторів.

У першому розділі проаналізовано сучасні концепції удосконалення та напрями розвитку спеціальної фізичної підготовки у спортивних іграх взагалі та пляжному волейболі зокрема. Охарактеризовано спеціальну фізичну підготовку в сучасних спортивних іграх, особливості підготовки спортсменів з пляжного волейболу на етапі підготовки до вищих досягнень. Відзначено сучасні підходи до структури та змісту спеціальної фізичної підготовки у пляжному волейболі, сучасні вимоги до рівня розвитку спеціальних фізичних якостей спортсменів з пляжного волейболу.

Встановлено, розбіжності у підходах до процесу спеціальної фізичної підготовки спортсменів з різних видів спортивних ігор та невідповідність із практикою підготовки спортсменів. Відзначено тенденції у сучасному спорті, рекомендації, щодо змісту спеціальної фізичної підготовки на етапі підготовки до вищих досягнень та її взаємозв'язку з технічною, тактичною і змагальною підготовкою спортсменів. Методи і засоби розвитку спеціальних рухових здібностей, які є домінуючими та мають безпосередній вплив на ефективність виконання технічних прийомів у змагальних умовах та варіативність техніки їх виконання.

Доведено, що акцент підготовки повинен спрямовуватись на вдосконалення загальної і спеціальної фізичної підготовленості із застосуванням атлетичних вправ на заняттях вибіркової спрямованості. На заняттях комплексної спрямованості застосовувати інтегральні вправи з використанням спеціальних тренажерних пристроїв. Встановлено, що на сьогодні бракує досліджень, що розкривають структуру та зміст спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу на етапі підготовки до вищих досягнень. Висвітлені проблеми обумовлюють актуальність досліджень у даному напрямку.

У другому розділі описано комплекс методів дослідження та наведено обґрунтування доцільності їх використання. В даному розділі представлений порядок проведення основних етапів дослідження.

У третьому розділі було отримано результати по визначенню рівня фізичного розвитку пляжних волейболістів, показників їх загальної та спеціальної фізичної підготовленості, особливостей змагальної діяльності. Також в ході проведення констатувального експерименту отримано дані експертної оцінки ефективності виконання окремих елементів техніки у змагальних умовах.

Встановлено, що заняття за змістом діючої навчальної програми призводять до адаптаційних зрушень у показниках спеціальної фізичної підготовленості, що не відповідають сучасним вимогам світового рівня та відповідають переважно низькому та середньому рівню розвитку спеціальних

рухових здібностей. Це призводить до низької та середньої ефективності виконання елементів техніки у змагальних умовах. Вищезазначене не може в повній мірі відповідати потребам та запитам сучасного ставлення до проблематики і забезпечити успіх у змагальній діяльності.

Результати констатувального експерименту стали підґрунтям до розробки структури та змісту спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу з перерозподілом годин педагогічного резерву на години загальної та спеціальної фізичної підготовки атлетичної та інтегральної спрямованості на етапі підготовки до вищих досягнень.

У четвертому розділі проведено аналіз інформації, одержаної на теоретичному етапі дослідження та результатів констатувального експерименту. Обґрунтовано необхідність удосконалення структури та змісту спеціальної фізичної підготовки підготовчого періоду річного циклу підготовки спортсменів з пляжного волейболу на етапі підготовки до вищих досягнень.

Експериментальні структура та зміст мали мету і завдання, складалася з форми організації занять, схем структури тренувальних занять, їх змісту і об'єму тренувальних навантажень, комплексів спеціально-підготовчих вправ, комплексів вправ інтегральної спрямованості, які застосовувались під час тренувальних занять та з використанням спеціального тренажерного пристрою, який сприяв розвитку варіативності техніки та провідних фізичних якостей спортсменів з пляжного волейболу.

В результаті проведених досліджень встановлено ефективність запропонованих авторських наукових положень, про що свідчать результати змагальної діяльності спортсменів групи формульовального експерименту.

Результати формульовального експерименту та змагальної діяльності свідчать про те, що застосування експериментальної структури та змісту підготовчого періоду річного циклу спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу на етапі підготовки до вищих досягнень сприяло покращанню показників спеціальної фізичної, техніко-тактичної підготовленості та результатів змагальної діяльності. Це дає підстави для впровадження даної структури та змісту у систему підготовки спортсменів з пляжного волейболу на етапі підготовки до вищих досягнень.

У п'ятому розділі представлений аналіз отриманих результатів дисертаційного дослідження. Представлено 3 групи даних: підтверджувальні, доповнюючі, наявні концепції та нові дані про структуру та зміст спеціальної фізичної підготовки підготовчого періоду річного циклу підготовки спортсменів з пляжного волейболу на етапі підготовки до вищих досягнень, з визначенням змісту та обсягу СФП, які застосовуються залежно від мети, завдань та спрямованості етапу річної підготовки.

Дисертацію логічно завершують висновки, які закономірно витікають із наведеного у роботі матеріалу. Висновки ґрунтуються на результатах власних досліджень і свідчать про вирішення поставлених завдань.

Кількість і обсяг публікацій та повнота викладення наукових і прикладних результатів в опублікованих роботах. Основні положення дисертації викладені в 9 наукових працях, з них 6 опубліковано у фахових виданнях МОН України, 1 з яких входить до науко-метричної бази Web of Science, – 3 до міжнародних науко-метричних баз даних; 2 роботи апробаційного характеру і 1, що додатково відображує наукові результати дисертації, окрім того, отримано патент на корисну модель.

Опубліковані роботи за кількістю, обсягом та повнотою викладення належним чином відображають наукові результати, які містяться в дисертації:

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Соловей О.М., Гунченко В.В. «Аналіз ефективності результатів змагальної діяльності у пляжному волейболі», науково-практичний журнал «Спортивний вісник Придніпров'я» №3/2018, м. Дніпро, 2018, с.126-130. Фахове видання України яке включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus. *(Особистий внесок здобувача полягає у проведенні експерименту, математико-статистичній обробці отриманих результатів та формулюванні висновків).*
2. Гунченко В.В. «Ефективність подач як вагомий фактор змагальної діяльності у пляжному волейболі», наукове видання «Фізична культура, спорт та здоров'я нації» №6(25), м. Житомир, 2018. с.122-128. Фахове видання України яке включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus. *(Особистий внесок здобувача полягає у проведенні експерименту, математико-статистичній обробці отриманих результатів та формулюванні висновків).*
3. Гунченко В.В. «Ефективність виконання атаквальних ударів як визначального фактору змагальної діяльності у пляжному волейболі», науково-практичний журнал «Спортивний вісник Придніпров'я» №1/2019, м. Дніпро, 2019, с.3-12. Фахове видання України яке включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus. *(Особистий внесок здобувача полягає у проведенні експерименту, математико-статистичній обробці отриманих результатів та формулюванні висновків).*
4. Гунченко В.В. «Якість виконання передач як фактор впливу на результат змагальної діяльності у пляжному волейболі», збірник наукових праць «Фізична культура, спорт та здоров'я нації» №7(26), м. Вінниця, 2019, с.161-169. Фахове видання України яке включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus. *(Особистий внесок здобувача полягає у проведенні експерименту, математико-статистичній обробці отриманих результатів та формулюванні висновків).*
5. Соловей О.М., Гунченко В.В. «Провідні спеціальні фізичні якості як фактор впливу на результат змагальної діяльності у пляжному волейболі», науково-практичний журнал «Спортивний вісник Придніпров'я» №4/2019, м. Дніпро, 2019, с. 85-94. Фахове видання України яке включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus. *(Особистий внесок здобувача полягає у проведенні експерименту, математико-статистичній обробці отриманих результатів та формулюванні висновків).*

6. Solovey O, Hunchenko V, Solovey D, Wnorowski K. Influence of static balances level on competitive performance indicators of athletes 17-21 years old in beach volleyball. *Physical Education of Students*, 2020;24(6):332–339. <https://doi.org/10.15561/20755279.2020.0605>. Наукове видання Web of Science. (Особистий внесок здобувача полягає у формулюванні мети та завдань роботи, висновків, проведенні експерименту).

Наукові праці, які засвідчують апробацію результатів дисертації

7. Гунченко В. «Роль та місце координаційних здібностей у структурі спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу», матеріали XI Міжнародної конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» м. Київ, 11-12.04.2018 р., с.135-136. (Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми, формулюванні мети та завдань роботи, висновків).
8. Гунченко В. «Якість виконання прийому м'яча як фактор впливу на результат змагальної діяльності у пляжному волейболі», журнал «Актуальні наукові дослідження в сучасному світі», м. Переяслав-Хмельницький, №5(49), 2019, с. 161-169. (Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми, формулюванні мети та завдань роботи, висновків).

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

9. Гунченко В., Міщенко О. «Значення фізичної підготовки для пляжних волейболістів на прикладі пляжних волейболісток 14-15 років», матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми юнацького спорту», м. Херсон, 26-27.09.2017 р., с.15. (Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми, формулюванні мети та завдань роботи, висновків).

Авторські свідоцтва

10. Гунченко В.В. винахідник. Патент на корисну модель №148520 від 18.08.2021 «Тренувальний пристрій для відпрацювання практичних навичок гри в м'яч». Бюл. № 33 від 18.08.2021.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи були представлені на науково-практичних конференціях: XII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми юнацького спорту», (м. Херсон, 2017 р.); XI Міжнародній конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (м. Київ, 2018 р.); Регіональних конференціях молодих вчених «Молоді науковці – спорту Придніпров'я», (м. Дніпро, 2018-2020 роки); XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту та фізичної реабілітації», (м. Дніпро, 2019 р.); XLIX Міжнародній науковій конференції «Актуальні наукові дослідження в сучасному світі» (м. Переяслав-Хмельницький, 2019 р.); науково-методичних семінарах кафедри

олімпійського та професійного спорту Херсонського державного університету (2018-2020), асоціації волейболу та пляжного волейболу Херсонської області (2017-2021).

За рішенням вченої ради Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та наказу ректора ПДАФКіС (№ 1-заг. від 27.08.2021 р.) фаховий семінар з попередньої експертизи дисертації Гунченка В.В. відбувся 26 жовтня 2021 року на кафедрі спортивних ігор під головуванням завідувача кафедри спортивних ігор, д.фіз.вих. Мітової О.О. та за участю призначених рецензентів (д.фіз.вих., доцента О.О. Мітової та к.фіз.вих., доцента кафедри спортивних ігор С.В. Овчаренка), а також запрошених співробітників кафедр Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту: водних видів спорту, легкої атлетики, теорії та методики спортивної підготовки, Теорії та методики фізичного виховання, гімнастики, боксу боротьби і важкої атлетики, спортивних ігор.

Відповідність дисертації вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота Гунченка Валерія Віталійовича «Структура та зміст спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу на етапі підготовки до вищих досягнень», є завершеною науково-дослідною роботою, яка містить нове вирішення актуального наукового завдання спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу. За оформленням і структурою дисертаційна робота відповідає основним вимогам, представленим до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

ВИСНОВОК

Розглянувши дисертацію Гунченка Валерія Віталійовича «Структура та зміст спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу на етапі підготовки до вищих досягнень» та наукові публікації по темі дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях, опублікованих із співавторами, а також за результатами попередньої експертизи (фахового семінару), вважаємо, що робота є актуальною, являє собою повністю завершену наукову працю, проведена із застосуванням сучасних методів досліджень, має наукову новизну та практичне значення, містить висновки, які відповідають завданням. В роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим п. 10 Постанови Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року «Про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами). Рекомендується порушити клопотання перед МОН України про утворення разової спеціалізованої вченої ради для розгляду та проведення захисту дисертації ГУНЧЕНКА Валерія Віталійовича у складі:

Голова спеціалізованої вченої ради: ПРИХОДЬКО Володимир Васильович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії

та методики спортивної підготовки Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту.

Рецензент – Мітова Олена Олександрівна, доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент, завідувач кафедри спортивних ігор Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту.

Рецензент – Овчаренко Сергій Валентинович, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри спортивних ігор Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту.

Опонент – Дорошенко Едуард Юрійович, доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, професор кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і здоров'я Запорізького державного медичного університету.

Опонент – Щепотіна Наталія Юріївна, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри теорії і методики спорту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Рецензенти:

доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри спортивних ігор ПДАФКіС

Олена МІТОВА

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри спортивних ігор ПДАФКіС

Сергій ОВЧАРЕНКО

Підпис засвідчую:
начальник відділу кадрів ПДАФКіС

Наталія ДЕМ'ЯНОВА